Szép munkára vágyik

Jim Reiher, Melbourne · németre fordította: Hans-Jörg Ronsdorf · 2021. április · átdolgozva: 2026. október

1Tim 3,1

> *Igaz ez a beszéd: ha valaki felügyelői szolgálatra vágyik, szép munkát kíván. (Elberfelder CSV, német bibliafordítás)*
>
> *Úgy mondják – és ez igaz beszéd –: „Ha valaki vezető tisztségre törekszik a gyülekezetben, nagy és tiszteletre méltó feladatra vágyik." (Neue Genfer Übersetzung, német bibliafordítás)*
>
> *Megbízható ez a beszéd: ha valaki a püspöki tisztségre törekszik, szép feladatra vágyik. (Zürcher Bibel, német bibliafordítás)*

Elgondolkodott már azon, hogyan jött létre a Biblia fejezetekre osztása? Az eredeti iratokban nem szerepelt. Csak a 13. században került bele. Amikor a szöveg részévé vált, hozzájárult ahhoz, hogy megváltozzon, ahogyan a Bibliát olvassuk és értelmezzük. Hiszen a Bibliát gyakran fejezetenként tanulmányozzuk. Egy fejezet elején kezdjük, és a végén hagyjuk abba. Azok közül a döntések közül, hogy hol kezdődjön egy új fejezet, néhány elég furcsának, sőt hibásnak bizonyult. A Kol 4,1 például valójában még a 3. fejezethez tartozott volna. Más lehetséges hibák nem ennyire nyilvánvalók, de figyelni kell rájuk.

Presbiterek a gyülekezetben: az 1Tim 3,1 különleges esete

Sokan a 3,1-et elsősorban a 3. fejezet további részének logikus kezdeteként látják, amely hosszan tárgyalja a presbitereket és a diakónusokat. Én azonban úgy gondolom, hogy ez a vers valójában inkább a 2. fejezet lezárása, mint a 3. fejezet bevezetése. Ennek a gyülekezetben élő nők szempontjából van jelentősége, mert azt jelentené, hogy az 1. vers férfiakat és nőket egyaránt bátorít arra, hogy presbiterek/felügyelők legyenek. ***Ha a vers a 2. fejezetet zárja le, akkor látjuk, hogy Pál mindkét nemet támogatja abban, hogy vezető feladatokban szolgálják Istent, amennyiben a hitben jártasak és érettek. Igen, az efézusi gyülekezetben ideiglenesen bizonyos korlátozásokat rótt a nőkre, de nem akarja, hogy ezt tekintsék tulajdonképpeni céljának. Sokkal inkább egészen általánosan hozzáteszi, hogy jó dolog, ha férfiak és nők egyaránt arra törekednek, hogy presbiterek legyenek.***

Az éretlen vezetés problémája a 2. fejezetben

Hogy megértsük, miért javaslom ezt, azt is figyelembe kell vennünk, ami közvetlenül a 3,1 előtt áll: a 2,8–15-öt. Éppen ezt a vitatott szakaszt használják gyakran arra, hogy elfojtsák a nők szolgálatát és vezetését a gyülekezetben. A 2,8–15-öt hagyományosan úgy magyarázták, hogy a nőket távol kell tartani a gyülekezet vezetésétől és a szolgálattól. Ez azonban hibás magyarázat. ***Legalábbis annyit mondhatunk, hogy vannak más, ugyanilyen érvényes (sőt még jobb) lehetőségek is e szakasz megértésére.*** Ezek között az értelmezések között a fő különbség az, hogy ezt a szakaszt valamiféle egyetemes, minden időkre szóló parancsnak tekintjük-e, amely a világ minden kultúrájában és nemzetében minden keresztényre érvényes, vagy egy akkori problémát tárgyal a Kr. u. első század végi Efézusban. Más szóval: olyan-e, mint a „Szeresd Istent, és szeresd felebarátodat", vagy inkább olyan, mint a „Bánjatok jól rabszolgáitokkal – ti rabszolgák pedig dolgozzatok keményen uraitokért" (vö. 6,1–2)?

Az 1Tim 2,8–15 a gyülekezet bizonyos jómódú nőiről szól – valószínűleg az efézusi társadalomból nemrég megtért nőkről –, akik vezetők akarnak lenni a gyülekezetben, mielőtt megfelelő tanítást kaptak vagy megérettek volna az új hitben.[1] Olyan presbiterek akarnak lenni, akik taníthatnak, és tekintélyük van a gyülekezetben (2,12). Pál nagyon világossá teszi: azt akarja, hogy a nők megfelelő képzést kapjanak (2,11). ***Érdekes módon ez a vers tartalmazza ebben a szakaszban az egyetlen felszólító módot: „Tanuljon." Vagyis a 11. vers áll a legközelebb ahhoz, ami Pál parancsának nevezhető: ragaszkodik ahhoz, hogy a nők tanítást kapjanak.*** Ez gondolkodásának és írásának egyik csúcspontja. ***Valóban ez a kulcsa ennek a bekezdésnek: Pál azt szeretné, hogy a gyülekezetek minden tagja megfelelő tanítást kapjon a hitben. Nemcsak a férfiak, hanem a férfiak és a nők egyaránt. Ha megfelelően képzettek és érettek, akkor a tanítói és vezetői tisztségek a nők és a férfiak számára egyformán szóba jöhetnek.***

Egy másik szó, amelyet Pál ebben a szakaszban (1Tim 2,8–15) kétszer használ, hogy kifejezetten a nőket szólítsa meg, az a szó, amelyet a 9. és a 15. versben gyakran „szemérmességnek/illedelmességnek"[2] fordítanak (szerintem tévesen; az Elberfelder CSV lábjegyzete így adja meg: „vagy megfontoltság, ill. józan értelem"). Ez a szó valójában ezt jelenti: „tiszta fejű, érett és értelmes gondolkodású; nem zavaros gondolkodású". Olykor más erkölcsi tulajdonságokkal is társulhat, de ha csak egyetlen erkölcsi tulajdonságot jelentetünk vele, megfosztjuk alapvető jelentésétől. Pál azt szeretné, hogy a gyülekezet nőtagjai tisztán gondolkodók és értelmesek legyenek (a 9. versben a szerénység és a ruházat megválasztása tekintetében; a 15. versben a hitben való megérés és megmaradás tekintetében), mielőtt vezető tisztségeket vállalnak a gyülekezetben.

Mi lenne, ha az 1Tim 3,1 ezeknek a nőknek szólna?

Ezután elérkezünk a 3. fejezet 1. verséhez. Mi áll ott pontosan? Nos, egy biztosan nem áll ott: „Jó dolog, ha csak férfiak vágynak arra, hogy presbiterek legyenek." Nem. Vonatkozhatna csak férfiakra. Ugyanúgy vonatkozhatna azonban csak nőkre is. ***Vagy – és ez nagyon valószínű – férfiakra és nőkre egyaránt vonatkozik.*** A NIV (New International Version) itt jobban fordított: „Megbízható mondás ez: »Aki arra törekszik, hogy felügyelő legyen, nemes feladatra vágyik.«" ***(Hasonlóan a német fordítások is, amelyekben az áll: „Ha valaki …" – a „valaki" férfiakat és nőket egyaránt jelenthet.)***

Egyes fordítások a 3,2–14 miatt beiktatták az angol „férfi" szót a 3,1-be (férfi presbiterek, férfi diakónusok, diakónusnők vagy a diakónusok feleségei, férfi diakónusok). ***Ennek a döntésnek a következtében sok keresztény arra a következtetésre jutott, hogy bár lehet érvelni a női diakónusok mellett, női presbitereknek nincs helyük.*** Ez első látásra észszerűnek tűnhet, de hiányos érv. Az 1. versben nem szerepel a „férfiak" vagy a „férfi" görög szava. Az önálló „ő" névmás sem. Szerepel viszont a görög ***tis*** („valaki") szó. Ugyanez a szó áll férfiakra és nőkre is. Hasonlóképpen az „ő (férfi vagy nő) vágyik" kifejezés a „vágyik" ige töve, amelyhez a „ő (férfi), ő (nő) vagy az" jelentésű végződés kapcsolódik. Az összefüggésnek kell eldöntenie, kire vonatkozik ez az ige.

Ha az 1Tim 3,1-et a 2,8–15 lezárásaként soroljuk be, akkor ez a vers erős utalássá válik, amely megerősíti a nők vezetését a gyülekezetben. Mivel a használt szavak, ahogyan említettük, férfiakra és nőkre egyaránt vonatkozhatnak, a 3,1 egyszerűen ezt jelentheti: „Ha egy nő arra vágyik, hogy felügyelő legyen, akkor jó dolgot kíván." ***Ez azt jelenti, hogy Pál ilyesmit közölhet: „Annak ellenére, hogy ragaszkodom ahhoz, hogy a nők tanítást kapjanak, illetve tanuljanak, és hogy nem taníthatnak, és nem lehet tekintélyük, amíg nem érettek és nem alkalmasak – jó dolog egy nő számára, ha arra vágyik, hogy presbiter legyen."***

Nők a 3. fejezet további részében

A 3,2–7 ezután a presbiterekről szól; ***Pál közben arra a férfi többségre gondol, amelyből akkoriban álltak***. Feltevésemet, hogy az 1. vers az előző szöveg lezárása, és a 2. vers valóban új gondolatot vezet be Pálnál, alátámasztják a 2. vers kezdő szavai a görögben: „szükséges" (vagy „illő"). Fordítható így is: „akkor", „nos tehát", „következésképpen" vagy „ezért". A 2. vers természetesen gondolatilag kapcsolódik az előzőhöz, de új irányt vesz. Pál éppen arról beszélt, hogy a nőket ki kell képezni a szolgálatra, és nem szabad engedni, hogy tekintélyt gyakoroljanak, amíg megfelelően ki nem képezték őket, és meg nem értek a hitben, és azzal zárja, hogy mindenkit emlékeztet: nem rossz becsvágy, ha valaki abban reménykedik, hogy presbiter lesz a gyülekezetben. Aztán megáll, és más témákat hoz szóba, amelyek abban a pillanatban fontosak. „Jó … nos tehát, ami a mostani presbitereinket illeti …" Ez a következő szakasz (3,2–7) a gyülekezet jelenlegi vagy hamarosan kinevezendő presbitereiről szól.

Minden bizonnyal észszerű a 3,2–7-et mindkét nemre érvényesnek tekinteni, ha meg tudunk birkózni azzal a megfogalmazással, hogy a presbiterek „egyfeleségű férfiak" legyenek, vagy „hűségesek legyenek feleségükhöz" (ahogyan egyesek fordítják). Pál itt valószínűleg „nemi általánosítást" használ. Ha akkoriban a presbiterek többsége férfi volt, akkor ez azt is kifejezheti: „Légy hűséges az egyetlen társadhoz." Emlékszem az 1990-es évekre, amikor egy melbourne-i bibliaiskolában tanítottam: egyetlen személy kivételével minden tanár férfi volt, és az egyetlen nő részmunkaidőben dolgozott. Amikor különleges társasági rendezvényeink voltak, szokás volt, hogy a minden munkatársnak szóló levélben ez állt: „És hozzátok el a feleségeteket." Ez a megfogalmazás nemcsak az egyetlen nőt zárta ki; az egyetlen nőtlen tanár is mellőzöttnek érezte magát. Borzongok, ha visszagondolok az efféle nemi általánosításokra. Bármennyire kényelmetlenül érzem is magam miattuk: nem azt jelentették, hogy csak nős férfi tanáraink voltak. És még valami az itteni kijelentéshez („egyfeleségű férfi"): ha szigorúan alkalmazunk egy ilyen magyarázati módszert, akkor a „Ne kívánd a te felebarátod feleségét" parancsolat is csak a férfiakra vonatkozik, és a nőknek semmit sem mond.

Az 1Tim 2–3 újragondolása

Tehát az 1Tim 2,8–3,14 gyakran látott felosztása helyett:

- Nők és férfiak a gyülekezetben (2,8–15)
- Férfi presbiterek (3,1–7)
- Férfi diakónusok (3,8–10)
- Női diakónusok (vagy a diakónusok feleségei) (3,11)
- Ismét férfi diakónusok (3,12–14)

így kellene értenünk a levél gondolatmenetét:

- Nők és férfiak a gyülekezetben (2,8–3,1)
- A jelenlegi helyzet: a mostani vezetőket a nemükre jellemző módon szólítja meg (3,2–7)
- Férfi diakónusok (3,8–10)
- Női diakónusok (3,11)
- Férfi diakónusok (3,12–14)

Akárhogyan értelmezi is a 3,2–7-et, ennek a cikknek a hangsúlya a 3,1 kiemelésén volt. Ha a 2,8–15 lezárásaként tekintünk rá, emlékezteti a nőket: ha egy nő presbiter szeretne lenni, az jó dolog. ***Még ha***

más is a véleménye, ez a vers nemi szempontból semleges: ha bárki, akár férfi, akár nő, a gyülekezet vezetésére törekszik, az jó dolog! Még ha a 3. fejezet elején hagyja is, mindkét nemre vonatkozik – és akkor amellett szól, hogy az egész következő szakasz is mindkét nemet magában foglalja. Ha az 1Tim 3,1-et olyan meghívásnak látjuk, amely férfiakat és nőket arra hív, hogy vezető feladatokra törekedjenek a gyülekezetben, az rendkívül bátorító vonás Pál apostol tanításában.

A nőket mélyen megsebezték Pál tanításának a Biblia e részére vonatkozó értelmezései. Én azonban azt javasolnám, hogy e szakasz alternatív megértésével ebben a tekintetben békét köthetünk Pállal. Nem volt az a soviniszta, akinek egyesek beállították. Olyan ember volt, aki kész volt hagyni, hogy a gyülekezetben a nők és a férfiak egyaránt szolgáljanak.

This article first appeared in the Spring 2021 issue of CBE International's Mutuality magazine (www.cbeinternational.org)

Németre fordította: Hans-Jörg Ronsdorf, Jim Reiher szíves engedélyével, 2021. április 20.

Jegyzetek

1. Az e szakaszra vonatkozó alternatív nézet részletes kifejtését lásd: Jim Reiher, Women: Leadership & the Church (Melbourne: Acorn Press, 2006), 85–93. Lásd még: Judy L. Brown, Women Ministers According to Scripture (Kearney: Morris Publishing, 1996), 279–312, és Rebecca Merrill Groothuis, Good News for Women: A Biblical Picture of Gender Equality (Grand Rapids: Baker Books, 1997), 209–229.
2. Walter Bauer e szó első és legkézenfekvőbb jelentéseként ezt adja meg: „értelmesség, racionalitás, szellemi épség". Második jelentésként ezt adja meg: „jó ítélőképesség, mértékletesség és önuralom". Gerhard Kittel szintén kifejti: amikor ez a mellékjelentés szerepet kap, mindig a józan gondolkodás működik. Az 1Tim 2,9.15-ben használt alak az Újszövetségben csak egy másik helyen fordul elő: ApCsel 26,25. Ott mindig „józan gondolkodásnak" vagy „értelmesnek" fordítják. Lásd: William F. Arndt, F. Wilbur Gingrich, Frederick W. Danker, Walter Bauer és William Arndt, A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature. 2nd ed. (Chicago: University of Chicago Press, 1979), 802; G. W. Bromiley és Geoffrey William Bromiley, Theological Dictionary of the New Testament, ed. Gerhard Kittel és Gerhard Friedrich (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 1097-1104.